

KÉT IFJÚSÁGI REGÉNY MARGÓJÁRA

— Mese — tette le családottan Szabó Magda „Születésnap” című könyvét a 15 éves kislányom. — Mese... Ez a kijelentés — ami mögött éles kritika húzódott meg — keltette fel érdeklődésemet, és ösztönzött arra, hogy elolvassam a fiatal lányoknak szóló regényt. Elolvassam gyermek és felnőtt-szemmel, mint olvasó és mint nevelő is, nem voltam ugyan Szabó Magda módjára tanár sohasem, de öt gyermekem elég lehetőséget adott arra, hogy betekinthessek a „gyermeklélek rejtelmeibe”...

Nos a könyv főbb szereplői: az alapjába véve jó, de rossz barátnője Szilvia által befolyásolva a regény feléig helytelen úton járó Illés Bori, annak ellentettje a sziklaszilárd jellemű Mikés Jutka és a „fiú” Varjas Miklós. E jelentős szereplőkhöz körítésül szolgáltnak Bori szülei, Varjas izsákos apja, Jutka tehetetlen nagymamája, „Belikán” és az idealizált „Rudolf”. És még valaki — erkölcsi alapként — Eperjes Benjamin, akiről Illésék utcáját elnevezték.

Megvan tehát minden kellék ahhoz, hogy jó és rossz illő adagolásával konfliktus jöjjön létre, s a jó — megfelelő erősítést kapva a regény folyamán, győzedelmeskedhessék.

Ez így talán elfogadható is lenne, használható receptje az obligált lányregénynek. De Szabó Magda könyve „mese”, az adott esetben íztelen „fehér irodalom”. Tizennégy éveseink nem hiszik el Jutkát, még Borit sem, az események csodaszerű kicsúcsosodását sem Illésné balesetében, amely csak azért varázsolódott a könyv lapjaira, hogy a lusta, önző Bori néhány óra alatt kötelességtudó, szófogadó, szorgalmas kislánnyá alakuljon át. A nyolcadikos Jutka felnőtteket is megszé-

gyenítő kiforrott nevelési módszerével valósággal felbosszantja vele egykorú olvasóit, s arra a felkiáltásra kényszeríti: „Mese! Ilyen nincs!” És kétségbe ejtően hamis a kamasz Varjas is, akivel az író azt mondatja a tizennégy éves Jutkának, hogy: „És ha valaha véletlenül elvennélek feleségül, úgy gyere hozzám, hogy te is akartad.” S hogy a mese mese legyen igazán: a regény utolsó mondatában a kislányábránd élő alakot ölt „Rudolf” megtesztül.

Nem hihető, s ez az ami legnagyobb bűne lehet egy, a serdülő ifjúságnak írt regénynek. A gyerek még nagyon érzékeny az igazságra, érzékenyebb mint a felnőtt, aki már ismeri az „igazság” viszonylagosságát. A gyerek — különösen ma — látó szemmel jár, s elsősorban saját korosztályát ismeri, tudja, hogy minden „másképpen van” mint Szabó Magda azt a „Születésnap” című regényében megírja.

Mostanában került a házba *Janikovszky Éva* „Aranyeső” című könyve is, s így könnyen összehasonlítható voitt a két — ugyanazt a célt szolgáló — mű.

Igaz itt már nagyobb lányok, 18 éves érettségizettek problémáival, gondjaival és a szülők által sokszor nem ismert gondolataival foglalkozik a szerző, de mindezt úgy teszi, hogy érezzük, ismeri a témát, a mai fiatalok nehéz eligazodását az életbelépéskor, s az embert, aki emögött a séma mögött él, lélegzik, érez... Ismeri anya és gyermek nehezen feloldódó viszonyát, a pillanat kicsúszását a kezünkől, amikor megtudtunk volna nyílni, vagy elszalasztását a szülő részéről egy közőmbös mondattal, amellyel rosszkor törte meg a csendet...

De mi is a könyv tartalma tulajdonképpen? — Burián Ágnes, a regény fő-

hőse, érettségi után egyetemre jelentkezik, de nem veszik fel és most elötte áll a kérdés: Hova, merre? — Majdnem belevész a semmittevés, a kölcsönkérések, a presszók dzsungelébe, de egy hirtelen ötlet az ápolónőképzőbe sodorja, ahol hivatásra és férjre talál.

Ez így dióhéjban szinte semmit sem mond, legalábbis nem többet, mint általában a típus leányregények tartalmaznak. De hiszen a téma legtöbbször egyszerű, mint ahogy az élet is az: „nincs új a nap alatt!” Ez azonban csak általánosságban érvényes, egyedileg minden bonyolult, s ezt a bonyolultságot érthetően ábrázolni nem könnyű dolog. Még nehezebb a meg nem állapodott, önmaga szándékaival sem tisztában lévő, kiforratlan tizen-nyolcévesek problémáit kibontani.

Mégis ez Janikovszky Évának sikerült. Ágnes jó és rossz, mint mindenki és nem történik semmi világrengető esemény, „csoda”, ami a helyes útra terelje. Hogy végül mégis a jót vá-

lasztja, az az élet és saját énje sokszínűségének köszönhető. Hivatását például nem is jó indíték találhatja meg vele, hanem dacos hangulatában véletlenül felvillanó ötlete. És, hogy az orvosnak készülő léha Kornéltól és a pénzért férjhezmenő Héditől megundorodva a komoly erkölcsi értékeket hordozó Eszterhez és Andráshoz csatlakozik, annak oka inkább az előbbieket rosszaságában, mint Ágnes jóságában rejlik.

Egészen véve a könyv hihető története egy mai fiatalnak, helyesebben torzítás nélküli tükörképe a gimnáziumot végzett útkereső tizenkilenc éveseknek. Hihető az ápolónői hivatás megszeretése is, a szenvedő ember sokszor borzadást kiváltó megnyilvánulásai ellenére is, hihető, mert Janikovszky Éva érzékeltetni tudta mindezek mellett azt a sok szépséget, tiszta örömet, amit ez a konkrétan segítő, néha a korty vízzel is jelentős enyhülést adó foglalkozás nyújt.

Kemény Erzsébet